

Sotsiaalministeerium

Meie: 03.03.2026 nr 20

info@sm.ee

Eesti Puuetega Inimeste Koja arvamus sotsiaalministri 12. novembri 2025. a määruse nr 62 „Nõuded elukeskkonnale sotsiaalteenuste osutamisel“ muutmise eelnõule

Eesti Puuetega Inimeste Koda (edaspidi EPIKoda) toetab muudatuse eesmärki suurendada erihoolekandeteenuste saajate privaatsust ja inimväärikust. Samas leiame, et eelnõu ei taga kõikidel ööpäevaringsetel teenustel (nii üld- kui erihoolekandeteenustel) elavatele inimestele õigust privaatsusele, rahulikule omaette puhkamisajale, üldisele väärikusele.

EPIKoda on varasemalt selgelt väljendanud seisukohta¹²³, et ööpäevaringse komponendiga sotsiaalteenuste (nii üld- kui erihoolekandeteenuste) puhul ei saa magamistoas elada rohkem kui kaks inimest ehk et eelistatud on elamine omaette magamistoas, inimeste soovi korral võivad nad tuba jagada. See ei ole korralduslik soovitus, vaid tuleneb põhiseaduslikust inimväärikuse põhimõttest ning ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist, mis sätestavad õiguse tagamise privaatsusele ja kogukonnas elamisele teistega võrdselt.

Eelnõu muutmisel pole käsitletud väljaspool kodu osutava üldhooldusteenuse § 12 lõiget 3, mis lubab ulatusliku abivajaduse korral magamistuppa majutada maksimaalselt neli inimest. Kolme- ja neljakohaline majutus ei taga teenusesaajale piisavat isiklikku ruumi ega privaatsust ning ei ole kooskõlas kodusarnase, inimkeskse teenuse põhimõttega ega taga väärikat vananemist. Ei ole põhjendatud, et vanemaealisi ja erivajadusega inimesi koheldakse tervisekaitsenõuete kehtestamisel ebavõrdselt.

¹ <https://epikoda.ee/uudised/eesti-puuetega-inimeste-koja-arvamus-tervisekaitsenouded-erihoolekandeteenustele-ja-eraldusruumile-eelnoule/>

² <https://epikoda.ee/uudised/eesti-puuetega-inimeste-koja-arvamus-sotsiaalkaitseministri-maarusele-nr-66-erihoolekandeteenuste-rahastamine-muutmise-eelnoule/>

³ <https://epikoda.ee/uudised/poordumine-seoses-nouetega-sotsiaalteenuste-elukeskkonnale/>

Ööpäevaringse teenuse puhul, kus inimene viibib keskkonnas püsivalt ning sageli kogu oma täiskasvanuelu või osa sellest, on magamistoa suurus otseselt seotud tema igapäevase elukvaliteedi, turvatunde ja enesemääramisõigusega. Eriti liitpuudega ja täielikult abist sõltuvate inimeste puhul on riigi kohustus nende inimväärikust ja privaatsust kõrgendatud hoolsusega kaitsta. Kehtiv erand, mis lubab inimestele teenust osutada kuni kolmekohalistes magamistubades (üldhooldusteenusel kuni neljakohalistes), tähendab vähem privaatsust ja vähem väärikust. Juba toimunud reformide valguses on arusaamatu, et poliitikakujunduses peetakse endiselt normaalseks üldhoolduses hooldusvajadusega vanemaealiste 4-kesi ühte magamistuppa majutamist.

Juhime muuhulgas tähelepanu eelnõu seletuskirjale:

***Punktiga 1** muudetakse määruse § 9 lõikes 2 erandjuhul lubatud teenusesaajate maksimaalset arvu ühes magamistoa neljalt kolmele. Muudatus on vajalik, et paraneks teenusesaajate elukvaliteet ja suureneks privaatsus. Üldine suund on siiski luua ühe- ja kahekohalised magamistoad. Erandjuhtude üle otsustab teenuseosutaja, kuid igal juhul tuleb arvestada inimese enda nõusolekuga.*

Kuidas tagatakse, et nõuseolek on vabatahtlik, teadlik, informeeritud? Kolmekohaline majutus ei tohi kujuneda vaikumisi praktikaks ega olla põhjendatud üksnes teenusekorralduslike või ruumiliste kaalutlustega.

Mõistame, et olemasolevate teenuseosutajate puhul võib 1-2 kohaliste tubade nõude täitmine olla ajamahukas ning vajada üleminekuaega. Oleme varasemalt teinud ettepaneku anda olemasolevatele teenuseosutajatele kuni 7-aastane üleminekuaeg 1–2 kohaliste tubade nõude täitmiseks, mis on EPIKoja seisukohta arvestades niigi maksimaalne võimalik aeg, mille jooksul üleminek korraldada. **Rõhutame, et ei ole põhjendatud lubada uutel teenuseosutajatel turule siseneda 3-kohaliste magamistubadega. See saadab turule eksitava sõnumi, et riigi vaatest on sobilik majutada ühte tuppa mitu suure abi- ja toetusvajadusega inimest.** Riigi strateegilised dokumendid ja erihoolekande reformisuund on üle kümne aasta liikunud väiksemate, peresarnaste üksuste ja ühekohaliste magamistubade suunas. Kehtivate, oluliselt madalamate nõuetega loob riik vastuolulise signaali ning pidurdab tegelikku reformi. **Palume**

lisada üleminekuajad eelnõu juurde ning eemaldada määrusest võimalus uutel teenuseosutajatel turule tulla, kui tagatud ei ole 1-2 kohaliste magamistubade nõue.

1-2 kohaliste magamistubade nõue peab kehtima ka päeva- ja nädalahoiuteenuste puhul. Teenusel viibivad inimesed veedavad sageli valdava osa kuust teenuseosutaja juures, sh ööpäevaringselt. Privaatse magamistoa nõude puudumine ning võimalus eraldada magamiskohti üksnes sirmide abil ei ole kooskõlas inimkeskse ja väärika teenuse põhimõttega. Raske ja sügava intellektipuudega inimesed peavad saama teenust tingimustes, mis tagavad privaatsuse, puhkamise võimaluse ja elementaarse unehügieeni. Oleme oma seisukohale saanud tagasisidet ka erinevatelt kohalikelt omavalitsustelt, kes kinnitavad, et sirmilaadse eraldumisvõimalusega ajad peavad olema osa minevikust, mitte reaalsusest aastal 2026.

EPIKoda peab vajalikuks, et:

1. kahe inimese piiri ööpäevaringse komponendiga teenusel käsitletaks poliitikakujundaja selge sihina,
2. uute teenuskohtade loomisel rakendataks koheselt 1–2-kohaliste magamistubade nõuet,
3. päeva- ja nädalahoiuteenusel kehtestataks selge magamistoa nõue.

EPIKoda ei saa nõustuda lahendusega, mis säilitab kolme- ja neljakohalise majutuse püsiva erandina ega taga teenusel viibivate inimeste õiguste tegelikku kaitset. Oleme seisukohal, et EPIKoja tehtud ettepanekud on vajalikud, põhjendatud ning olulise tähtsusega, et tagada teenusel viibivate inimeste heaolu, privaatsus, õigused ning sätete kooskõla ÜRO Puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Kahe inimese piiri sõnastamine selge sihina annaks üheselt mõistetava signaali, et riik liigub järjepidevalt inimkeskse ja kodusarnase teenuse suunas. EPIKoda peab oluliseks, et selles küsimuses võetakse selge ja läbimõeldud seisukoht, mis on kooskõlas deinstantsionaliseerimise põhimõtetega. Oleme valmis seisma

oma seisukohtade eest nii Sotsiaalministeeriumis, Riigikogu sotsiaalkomisjonis kui ka parlamendi erakondadega kohtumistel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Maarja Krais-Leosk

Tegevjuht

Kristi Käär; Toetuste ja teenuste nõunik

+372 5401 0462; kristi.kahar@epikoda.ee